

Program for the conference

“ORGANIZING THE FUTURE FOR PRISONERS”

on better contacts between Juvenile and Adult Prisons, Probation and Non Governmental Organizations in Hungary

Place: PILISSZENTKERESZT, the training and conference centre of the Hungarian Prison Service

Date: Thursday 11 and Friday 12 March 2004

Language: simultaneous translation between Hungarian and English

PROGRAM of THURSDAY 11 MARCH

- 9.30 – 10.00 hour: arrival, registration and coffee.
- 10.00 – 10.10 hour: opening of the conference
by Major General Dr. Istvan Bökönyi, General Director of the Hungarian Prison Service
- 10.10 – 10.20 hour: introduction
by the chairman Brigadier General Dr. Laszlo Huszar
- 10.20 – 10.45 hour: The Development of the Hungarian Probation Service
by Dr. Erzsebet Hatvani, General Director of the National Probation Service
- 10.45 – 11.15 hour: Coffee Break
- 11.15 – 12.00 hour: Schooling for Dutch Juvenile Prisoners
by Mr. Bert Kalter, Policy Officer in the Breda Juvenile Prison in Holland
- 12.15 – 13.30 hour: Lunch
- 13.30 – 14.15 hour: Working after Detention for Juveniles
by Mrs. Irma van der Veen, Head of Work-Wise in Holland
- 14.15 – 15.00 hour: Probation for Juveniles
by Frans Peperkamp, Probation Officer in Holland
- 15.00 – 16.00 hour: Workshops on the three items presented today (coffee in the workshop)
more specific information and answers to questions
- 16.00 – 16.30 hour: Plenary meeting on results of the workshops

In the evening the Dutch projects and the Hungarian NGOs can present themselves with written materials

Program for the conference

“ORGANIZING THE FUTURE FOR PRISONERS”

on better contacts between Juvenile and Adult Prisons, Probation and Non Governmental Organizations in Hungary

Place: PILISSZENTKERESZT, the training and conference centre of the Hungarian Prison Service

Date: Thursday 11 and Friday 12 March 2004

Language: simultaneous translation between Hungarian and English

PROGRAM of FRIDAY 12 MARCH

8.30 – 9.30 hour: Presentations by the Non-Governmental-Organizations about their activities

9.30 – 10.30 hour: Exodus, a Dutch Project assisting former inmates in finding work, housing and food and helping them to fill in their free time by Jan Eerbeek, Head of the Protestant Chaplaincy and chairman of Exodus, followed by a plenary discussion about this project

10.30 – 11.00 hour: Coffee Break

11.00 – 12.15 hour: Forum with Dr. Laszlo Huszar, Dr. Erzsebet Hatvani and Geza Gosztonyi, head of the Regional Welfare Resource Center in Budapest

12.15 – 12.30 hour: What plans will we make by Dr. Laszlo Huszar,

12.30 hour: End of the conference

Goetel
Jozakot given -
Good morning
Good night - rest

Ladies and Gentlemen,

2003/2004

organisation
Separation church on state
evangelize

It is with great pleasure that I am here today to tell you a little about the history, the programme and the development of the Exodus Foundation in the Netherlands.

Some twenty-five years ago I was one of its founders. I am now the chairman of the central foundation.

In my daily work I am Head of the Protestant Chaplaincy.

The theme of this conference is 'Organising the future for prisoners'.

In my ^{speech} lecture I will tell you something about the possibilities we create in

Exodus. a program of officers of a NGO for adults at the moment especially

Introduction

The majority of all prisoners in the Netherlands return in prison. Seventy-five percent of all prisoners are repeat offenders. This is very much.

Something needed to be done. And just over twenty years ago the Exodus Foundation was founded in the city of The Hague.

The foundation was created by Roman Catholic and protestant prison chaplains and volunteers from the churches. They were working at the pastoral care service at the House of Detention and prison.

In the Netherlands, prison chaplains are civil servants. They are government employees, but their mission is directed by their churches. So they are both civil servants and church officials.

The founders of Exodus noticed that many prisoners had contact with social workers and that the prison chaplains played an important role.

After detention, many former prisoners are alone without any form of assistance.

It is a time when they need strong guidance in their lives.

Twenty years ago there was not enough after-care to help them build up a new way of living. ~~Not much has changed since then.~~

Not much has changed since then

How Exodus was founded

When Exodus was started in 1981, it was based on the idea that the church community - represented by prison chaplains and volunteers - not only had a task during detention, but also after detention.

Exodus' work started in the large basement of a block of flats. Here an 'Open Home' was created which welcomed former prisoners just out of detention. The Open Home would open every Saturday and Wednesday afternoon and was entirely run by volunteers. The idea was to create a happy atmosphere, a home to its visitors. It was a place to relax, to be creative, to talk to volunteers and to share a hot meal. *There was no money!*

The home's set-up was such that visitors and volunteers could become a small community that would run the Open Home together. Associated with the Open Home was a small shop where people from the neighbourhood could buy home-made products.

The first project

The Open Home proved to work for a small group only. Many former prisoners needed more intensive guidance and counselling. A study was therefore started into the possibilities of opening a home for living under guidance where prisoners could get a new start in life with all the support they needed.

An official Exodus Foundation was set up. It had the following two targets:

First: giving assistance in a personal programme.

Secondly: creating possibilities in society as a whole.

The name 'Exodus' is a biblical image that stands for ^{ea} 'leaving behind an unwanted existence and building up a new life'.

Based in the Church, but not with the mission to convert

The Exodus Foundation was supported by the Council of Churches in The Hague and was broadly oecumenical from the start, involving both protestant and Roman Catholic churches.

So Exodus has its roots in the church community But this doesn't mean that it would attempt to convert people.

From the point of view of the churches, Exodus is a project of christian service, ^{christian presence} not of conversion. It is open to all religions and views of life. These religions and views of life are respected, and people may receive help based on their own religious and cultural backgrounds.

Present scope

In nineteen eighty-six the first Exodus home opened its doors. The home also had a bicycle-repair shop, combining living and working under guidance in a single organisation.

Ten Exodus homes have since been built, each with twelve to sixteen residents. These houses work together within the Netherlands Exodus Foundation. They are connected with the churches and form a broad network cooperating with other organisations. Exodus also has two hundred and fifty volunteers who offer personal assistance. The professionals and volunteers guide about six hundred and fifty former prisoners every year.

Relationship between problems and guidance offered

The guidance is entirely focused on the problems that prisoners and former prisoners face. These problems are complex.

There are personal problems and there are society-based problems, involving a lack of basic social preconditions providing the fundamentals for being. Many people often face both personal and social problems.

In the personal area, there are problems such as

- retarded personal development,
- retarded interrelational and social skills and education;
- the inability to manage a household,
- instability in day-to-day activities;
- addiction problems;
- problems connected with the own religious-cultural background;
- problems with motivation and having a goal in life;
- a lack of long-term significant contacts;
- loneliness and related problems.

As regards the social conditions, there are a number of factors that play an important role, such as

- having no job, no home,
- the social environment,
- not enough supporting contacts,
- the criminal record.

The importance of not having a bond with society is increasingly being recognised in the Netherlands as playing a role in crime. It is an essential point quoted by crime expert Mrs Junger-Tas.

I quote:

"Having a bond – with your fellow men, your loved one or your parents, but also with institutions like school, work, friends or the sports club - is a key factor in integration. Children and adults need to have a bond with the society in which they live. After all, if there is no bond, they are unaffected by the demands society places on them. They have nothing to lose, they do not care."

The end of the quote.

Due to these complex background problems and the lack of a bond with society, many prisoners find themselves caught in a vicious circle out of which they cannot escape without help.

Exodus's guidance philosophy is that these complex problems can only be tackled in a broadly-based and coherent guidance programme. A coherent and integral guidance programme was therefore developed for all aspects of life, offering cohesive guidance in living, working, establishing relationships and giving meaning to life. The relation between these different aspects is essential. ! //

There is nothing to be gained from offering people just guidance in the field of living, or merely in the field of relationships, or just in the field of working. A new existence needs a construction, involving all of these aspects of life. //

Organising the future needs a cohesive programme. // ! //

Giving meaning to life

An important part in the comprehensive guidance is attention for immaterial meaning in a person's life. Associated with the prison chaplaincy, this embodies Exodus' unique Christian identity.

Man's life unfolds from within. Organising the future starts deep in the inner room of the prisoner himself. Not in the room of the professional.

The choices a person makes, the values and standards he observes, the responsibility he takes – these are all based in his religious background or his philosophy of life. If life cannot be regarded in a broader, meaningful existence, then there is no anchor for the existence. It means that people may ^{au} drown in the waves of life that wash over them.

Let's go back to religion and the philosophy of life that differs for every resident. For example, some of the residents are Muslims. If they have questions on religion or any other questions on life, they can turn to an imam for guidance.

It is important that every resident can develop his own personal roots and sources, ^{that} ~~that~~ will give him the strength to support life and a basis for building his new existence.

How contacts are established

Contact with Exodus is always created during detention. Exodus has become a well-known organisation amongst prisoners. They can sign up themselves with assistance of prison chaplaincy, the probation officer, or by prison staff.

The future resident is then asked to write down his life's story. This is followed by the intake. If the intake is successful, the future resident can come the day he is released from prison.

The guidance structure

The highly- structured and round-the-clock guidance is given by professional staff.

Each resident has a personal counsellor. The programme is divided into periods. There are three periods: orientation, development and independence.

The first two weeks of the orientation period is dedicated to a wide range of basic activities, such as going to social security or job centre. During this time he makes his room his home.

During the orientation period of two months the counsellor and the resident write a personal guidance plan. In the development period this plan is leading. After this period comes the independence period when the resident has a great degree of independence.

Before each transfer to the next period the results are evaluated by the team.

The guidance programme offers a wide range of guidance ^{points} aspects, such as:

- budgeting,
- social skills,
- re-establishment of family relations,
- meeting agreements and doing what you promise,
- relationships in general,
- anger management,
- daily routines,
- sports and recreation,
- dealing with other residents and the local community,
- functioning on the work floor,
- debt restructuring, *to solve problem of debts*
- finding living quarters,
- identifying and avoiding potential crime risks,
- looking for new contacts
- and giving meaning to life.

An important point in the Exodus development is providing a tight guidance structure. All residents must observe the clear house rules and rules of conduct.

There is a total ban on soft and hard drugs as well as alcohol.

If a resident fails to observe any of the house rules, rules of conduct or any agreement made, he is given a yellow card. Ten yellow cards means a red card.

This means that he must leave the home.

Instead of giving yellow cards, also 'task and work duties' can be given.

Residents who have a large number of yellow cards for failing in a specific learning point, such as getting up on time, are thus spared from being expelled from the home.

The power of believing in people

Exodus' guidance programme is hard. It demands a lot of motivation and commitment. The tight structure is difficult to accept.

→ However, we are convinced that this tight structure is essential to be able to create a new basis for life. Crucial is the understanding that the structure is not a goal in itself, but that the structure offers a stable ground to build on.

Within the tight structure it is essential that the counsellors are highly committed in their work with the residents. This is more than just professional guidance – this is professional guidance from the heart. Involvement with the residents and their future is an essential basic attitude of the counsellors.

This commitment of the counsellors and the volunteers can motivate people to continue. A resident once said in an interview: "they have more faith in you than you have faith in yourself".

Organising the future for prisoners starts with believing in them. When there is no belief in prisoners, their future is empty.

Concrete guidance results

The guidance programme offers concrete results.

When the residents leave the home, they will have accommodation, work and a fresh start with new relationships. They have a solid basis on which they can build their future. They have created a bond with society.

In order to realise concrete results in the guidance, Exodus has constructed a broad network of churches, probation service, employer organisations, housing corporations, foundations and funds, combining target 1 of Exodus (personal guidance) with target 2 (creating social opportunities).

Who qualify for the project? Intake criteria

Who qualify for participation in the programme?

Everybody between the age of eighteen and sixty-five with concrete learning issues that relate to their return to society qualify for Exodus. They must be able to cooperate in the guidance. *saikiêtic* Contra-indications are recent or long-term hard drugs abuse, psychiatric disorders, inability to make bonds and lack of motivation.

Volunteers

As I have told you, guidance in the homes is provided by professional counsellors.

But the Exodus homes would be nowhere without volunteers. In consultation with the counsellors, volunteers participate in activities, go with residents, for example to aid organisations, or they join them during exciting activities.

One of Exodus divisions is run by volunteers assisting former prisoners in living independently after detention.

They give support in a wide range of activities, such as going together to the Social Service or job centre, doing something together, for example in entertainment or sports, practical help in daily life, or just being there for a small talk.

The volunteer contacts are not open-ended. They are restricted to a certain term. But they can be renewed. The purpose is to help people live independently and construct their own social network.

Professional guidance embedded in society

From the start Exodus has regarded its church association as one of its main points. Not only did the name Exodus become well-known quickly, it also involved many groups and communities in the country.

Secondly, half of all places (~~for former prisoners~~) are being financed from a subsidy given by the Ministry of Justice.

Guidance results

There is no recent information about the guidance results of all Exodus homes. A study is being prepared by the University of Groningen.

A few years ago, a study was made into the guidance results of the Exodus Foundation The Hague, the parent project.

The study showed that measured over a number of years, seventy-five percent of all people who rounded off the programme stayed clear of crime.

In the beginning I told you that seventy-five percent of the prisoners are repeat offenders. So this is a reversal of the statistics!

Difficulties and bottlenecks in the development of Exodus

Exodus has become firmly rooted in the Netherlands and has a broad scope and national fame. The development of Exodus, however, has not been easy. There were all sorts of difficulties. I give you some examples.

1. In the beginning we had many financial problems. The work started off being financed mostly by private people, churches and funds. But guiding a group with such complex problems demands intensive staff deployment and a solid structural financing. This proved difficult to realise.

→ We have made some progress, but government funding is still not very structural.

2. Secondly: it took us years to develop a guidance programme that was in line with the problems of the target group.

This offered financial possibilities. Most of all, however, it has been providing inspiration and a solid foundation for this work.

→ In the development of Exodus, the vision grew that the professional guidance must be rooted in society itself, especially in private organisations. After all, reintegration is not just about the former prisoner, but also about society itself. Future for prisoners needs anchor-points in communities in society.

Organisation

There are ten Exodus homes in the Netherlands. There is one home dedicated to the guidance of women and their children. Three to four homes are currently being set up, *home one for juvenile*

In the structure of Exodus every home has its own foundation and foundation board in order to maximise the contact with the local community.

The Exodus homes are connected with and form together the board of the Netherlands Exodus Foundation. This Foundation is a facilities foundation, organising things as the financial administration, client follow-up system, development of the guidance programme, studies into the guidance results, quality policy, training for the counselors and routing prisoners to the homes.

Funding

From the start, Exodus's financing has been its most difficult point. The first few years funding mostly came from private people, churches and funds. Later these were followed by government funds.

Some homes receive funds from the local government.

In recent years Exodus has been receiving central government funding.

First of all, this funding covers resident places that are being purchased within the framework of the so-called penitentiary programmes in the Netherlands (prisoners in the final period of their detention who are permitted to leave prison as part of a project and under certain conditions).

3. A third point that demands our attention is the inflow of the prisoners to the homes.

We know that many qualify for this guidance, but in practice it always proves difficult to fill all Exodus homes to capacity.

Other projects in the Netherlands have the same problems. The question is to connect after-care with the detention.

Four 4. A point of great concern is attracting good staff, both in management and counselling. Staffmembers need skills, staying-power and strong motivation. We have come to realise that investing in staffmembers is just as important as investing in residents.

Ladies and gentlemen,

Organising the future for prisoners.

Some time ago I met a young ^{or} woman, named Sonja, in The Hague. She is married to one of the very first residents of the Exodus home in The Hague, called Mike. Mike came to Exodus because he wanted to look after his son, named Ricardo. Ricardo's mother, whom he had divorced, had died from a drug overdose. Mike was also on drugs and was deeply involved in crime. The future of his child made it necessary to think about his own future.

He chose to leave behind crime and his addiction, and he came ⁱⁿ to Exodus. Sonja was a volunteer there. After some time, they started a relationship and together they decided to look after young Ricardo. Later on they also had a child together.

When I met Sonja a little while ago in The Hague, it had been almost 15 years since we had first met.

I asked her how things were. We are doing well, she said, and so are the children. Mike is still working as a truck driver.

→ I thought about the things we went through when we guided Mike. His guidance route was also one of ups and downs. But how wonderful is it, that we continued to believe in each other.

Fifteen years later. It has proven possible to break away from a vicious circle and to establish a bond with a child, a wife and with society in general.

My experiences with Exodus have taught me it is very hard for prisoners to build up a new life. But it is possible. By believing in people, by investing in people and by making possibilities in society, and looking for anchorpoints in community, the spiral of crime can be broken.

I believe that investing in people is the best crime prevention.

I hope that you have an insight into Exodus' commitment for organizing the future for prisoners.

Thank you for your attention.

J.D.W. Eerbeek,

Head pastor Justice Institutions Department and
Chairman of the Netherlands Exodus Foundation

Dames en heren,

Graag wil ik u zeggen dat het mij bijzonder verheugt vandaag in uw midden iets te mogen vertellen over de geschiedenis, de opzet en de ontwikkeling van het werk van de Stichting Exodus in Nederland.

Een kleine 25 jaar geleden was ik betrokken bij de start ervan en momenteel ben ik voorzitter van de Stichting Exodus Nederland.

Aanleiding

Veel gedetineerden in Nederland keren regelmatig terug in de gevangenis. Het recidivepercentage is hoog: 70 à 75 % van de gedetineerden is meerdere keren veroordeeld voor een delict.

Om daar iets aan te doen werd ruim 20 jaar geleden in Nederland in Den Haag de Stichting Exodus opgericht.

De initiatiefnemers waren predikanten, rooms-katholieke pastores en vrijwilligers vanuit de kerken, werkzaam in het justitiepastoraat in het Huis van Bewaring en de gevangenis van Den Haag.

Justitiepastores in Nederland zijn ambtenaar in dienst van de overheid en hebben voor het werk een zending van hun kerken. Ze zijn dus ambtenaar en ambtsdrager tegelijk.

De initiatiefnemers van Exodus stelden vast dat tijdens de detentie veel gedetineerden contact hebben met hulpverleners in de inrichting. Het justitiepastoraat is daar een belangrijk onderdeel van.

Na de detentie hebben velen die behoefte aan begeleiding op hun levensweg ook, maar ze vallen in een groot gat. Er was toen, en er is ook nu nog, onvoldoende nazorg om ex-gedetineerden te begeleiden bij het opbouwen van een maatschappelijk bestaan.

Het ontstaan Exodus

Exodus begon in 1981. De grondgedachte was dat de kerkgemeenschap die door de justitiepredikanten, pastores en vrijwilligers in de gevangenis aanwezig is, niet alleen tijdens de detentie een taak heeft, maar ook na de detentie.

Het werk van Exodus begon in een grote kelderruimte onder een flatgebouw. Er werd daar een Open Huis ingericht, waar gedetineerden als ze vrijkwamen terecht konden. Het Open Huis was twee dagdelen per week geopend: op zaterdagmiddag en woensdagmiddag. Het werd geheel gerund door vrijwilligers. Het doel was om in een gezellige sfeer een thuis voor de bezoekers te creëren. Er waren mogelijkheden voor ontspanning, creativiteit, gesprek met de vrijwilligers en er werd gezamenlijk warm gegeten.

De inzet was om bezoekers en vrijwilligers een kleine gemeenschap te laten vormen om met elkaar het Open Huis draaiende te houden. Er was een kleine winkel aan verbonden waar buurtbewoners zelfgemaakte producten en wereldwinkelproducten konden kopen.

Het eerste project

Het Open Huis bleek functioneel voor een beperkte groep. Veel ex-gedetineerden hebben een meer intensieve begeleiding nodig. Daarom werd een onderzoek gestart naar de mogelijkheden van een huis voor begeleid wonen.

Gedetineerden zouden daar onder begeleiding een nieuwe levensweg kunnen opbouwen.

Er werd een officiële Stichting Exodus opgericht met een dubbele doelstelling:

In de eerste plaats individuele opvang en begeleiding aan ex-gedetineerden. Maar in de tweede plaats ook werken aan het vergroten van kansen en mogelijkheden voor ex-gedetineerden in de samenleving als geheel.

De naam 'Exodus' is een bijbels beeld en staat voor 'een niet gewenst bestaan achter je laten en een nieuw bestaan opbouwen'.

Basis in de kerken, maar geen evangelisatie

Deze Stichting Exodus werd ondergebracht bij de gezamenlijke kerken in Den Haag, en was dus vanaf het begin breed oecumenisch van opzet. Protestantse en Rooms-Katholieke kerken waren erbij betrokken.

Vanaf het begin werd duidelijk gesteld dat Exodus verbonden was met de kerken, maar dat dit niet betekende dat Exodus evangelisatie bedrijft onder de doelgroep.

Vanuit de kerken gezien is Exodus een diaconaal project. Het is dienstbaar aan de mensen die zich aan de zorgen van Exodus toevertrouwen en aan de samenleving. Het is toegankelijk voor alle geloofs- en levensovertuigingen. Die geloofs- en levensovertuigingen worden gerespecteerd en mensen worden, als ze dat willen, in hun eigen geloofs- en levensbeschouwelijke achtergrond begeleid.

Huidige omvang

In 1986 werd het eerste Exodushuis voor begeleid wonen geopend. Aan het huis was ook een fietsenmakerij verbonden zodat woon- en werkbegeleiding vanuit één organisatie kon worden gegeven.

Inmiddels zijn negen Exodushuizen van de grond gekomen, ieder met een bewonersaantal van 12 à 16. Zij werken samen in de Stichting Exodus Nederland. Zij gaan uit van de kerken en ze werken in een breed netwerk samen met andere organisaties. Ex-gedetineerden krijgen daar opvang en begeleiding in een gestructureerd programma. Ook werken er binnen Exodus 250 vrijwilligers die individuele steun en begeleiding bieden na de detentie. In Exodus worden zo door professionals en vrijwilligers per jaar ca. 650 ex-gedetineerden begeleid.

Relatie problematiek en begeleidingsaanbod

De begeleiding van Exodus is voluit gericht op de problematiek van de ex-gedetineerden. Kenmerkend voor de problematiek van gedetineerden en ex-gedetineerden is de complexiteit ervan. Er is persoonlijke problematiek en er is maatschappelijke problematiek, waarbij het gaat om het ontbreken van essentiële maatschappelijke voorwaarden als grond onder het bestaan. Vaak is er sprake van een concentratie van persoonlijke en maatschappelijke problematiek in één persoon.

Op het persoonlijke vlak gaat het ondermeer om achterstanden in persoonlijke ontwikkeling, in relationele en sociale vaardigheden en in scholing; onvermogen tot het kunnen voeren van een eigen huishouding, instabiliteit in dagelijkse levensverrichtingen; verslavingsproblematiek; problematiek met betrekking tot het omgaan met de eigen religieus-culturele achtergrond; motivatie- en zingevingproblematiek; het ontbreken van duurzame significante contacten; eenzaamheidsproblematiek

Wat betreft de maatschappelijke voorwaarden spelen ondermeer de volgende factoren een belangrijke rol: het ontbreken van werk, het ontbreken van huisvesting, het sociaal milieu, het ontbreken van onvoldoende steunende contacten, het strafblad, onvoldoende toegankelijkheid van bestaande voorzieningen.

In verband met criminaliteit wordt in Nederland steeds meer het belang gezien van binding met de samenleving. In een interview met het Justitie Magazine van oktober 2003 wijst de criminologe mevrouw Junger-Tas op dit essentiële punt.

Ik citeer: "Binding – met je naaste, je geliefde of je ouders, maar ook met instituties zoals school, werk, vrienden of de sportclub - is een zeer belangrijke factor bij de integratie.

Kinderen – en volwassenen trouwens ook – moeten gebonden zijn aan de samenleving waarin

ze leven. Want als die binding er niet is hebben ze geen boodschap aan de eisen die de samenleving stelt. Ze hebben niets te verliezen, het kan ze niets schelen." Einde citaat.

Als gevolg van bovengenoemde complexe achtergrondproblematiek en het gebrek aan binding met de samenleving verkeren veel gedetineerden met hun leven in een vicieuze cirkel, waar ze zich op eigen kracht niet uit kunnen bevrijden.

De begeleidingsfilosofie van Exodus is dat deze complexe problematiek alleen aangepakt kan worden in een breed samenhangend begeleidingsaanbod. Zo is er samenhangend en integraal begeleidingsprogramma ontwikkeld op alle levensgebieden. In samenhang begeleiding bieden bij wonen, werken, relaties en zingeving. Essentieel daarbij is, zoals ik al zei, de samenhang tussen deze gebieden.

Iemand begeleiden alleen maar op het gebied van wonen, of alleen maar op het gebied van relaties, of alleen maar op het gebied van werken is niet productief. Het gaat erom een nieuw bestaan op te bouwen en daarbij zijn al deze levensgebieden betrokken en moeten met elkaar in verband worden vormgegeven.

Aandacht voor zingeving

Een belangrijk onderdeel in het samenhangende begeleidingsaanbod is de aandacht voor zingeving, het geven van een immateriële zin aan het bestaan. Hierbij komt ook de bijzondere christelijke identiteit van Exodus als verbonden met het justitiepastoraat en de kerken tot uitdrukking.

De ontplooiing van het mensenleven gebeurt van binnenuit. Een keus die iemand maakt, waarden en normen die iemand naleeft, de verantwoordelijkheid die iemand neemt, het krijgt allemaal mede richting vanuit geloofs- of levensovertuiging. Als het leven niet in een breder zingevend verband kan worden gezien, dan is er geen diepgang en geen verankering van het bestaan. Dan kunnen mensen door de golven van het leven die op hen afkomen worden overspoeld.

Aandacht dus voor geloof en levensbeschouwing, zoals dat past bij iedere bewoner afzonderlijk. Zo wonen er in Exodus moslims die door een imam kunnen worden begeleid op het gebied van geloofs- en levensvragen. Het gaat erom dat een bewoner zijn eigen persoonlijke wortels en bronnen ontwikkelt die hem of haar draagkracht voor het leven kunnen geven en een ondergrond om het bestaan op te kunnen bouwen.

Het ontstaan van de contacten

Het contact met Exodus ontstaat tijdens de detentie. Exodus is vrij bekend onder de gedetineerden. Ze kunnen zich op eigen initiatief aanmelden, maar er is ook verwijzing door het justitiepastoraat, de reclassering, of medewerkers van de gevangenis. De begeleiding begint met een aanmeldingsformulier. Daarna wordt aan de toekomstige bewoner gevraagd zijn levensverhaal op papier te zetten. Daarna volgt de intakeprocedure. In de meeste huizen van Exodus wordt de intake gedaan door een medewerker van de reclassering. Indien de intakeprocedure positief verloopt, krijgt de toekomstige bewoner de garantie dat hij op de dag van vrijkomen met het Exodusprogramma kan beginnen.

De begeleidingsstructuur

Begeleiding in de Exodushuizen wordt gegeven door professionele medewerkers en vindt plaats in een strakke structuur. Er is 24 uur per dag begeleiding aanwezig.

Iedere bewoner heeft een persoonlijke begeleider. De periode dat een bewoner in Exodus woont is gefaseerd. Er zijn drie fasen te onderscheiden in de begeleiding: de oriëntatiefase, de ontwikkelingsfase en de fase van verzelfstandiging.

In de oriëntatiefase wordt in de eerste twee weken van verblijf in het huis gewerkt aan allerlei basale zaken, zoals het regelen van een uitkering van de sociale dienst, het onderzoeken van arbeidsmogelijkheden, het inschrijven bij het ziekenfonds en dergelijke. Uiteraard moet de bewoner in deze periode ook zijn kamer gaan inrichten.

In de oriëntatiefase schrijft de begeleider samen met de bewoner een begeleidingsplan, op basis waarvan het daadwerkelijke resocialisatietraject kan beginnen. Dit traject begint na ongeveer twee maanden. Dat is dan de start van de ontwikkelingsfase.

Aan het eind van de ontwikkelingsfase is de fase van de verzelfstandiging. De bewoner heeft dan een grote mate van zelfstandigheid.

Bij elke overgang naar een volgende fase worden de resultaten van de bewoner in het team geëvalueerd.

Er is in het begeleidingsprogramma een grote variëteit van punten waarop wordt begeleid, zoals: budgetteren, sociale vaardigheden, herstel van familierelaties, het je houden aan afspraken, het omgaan met relaties, omgaan met agressie, leren van een dagritme, sport en ontspanning, omgaan met medebewoners en de buurt, functioneren op de werkvloer, saneren van schulden, zoeken van woonruimte, bewustwording waar risico's liggen voor criminaliteit, het zoeken van nieuwe contacten en het bezig met de zin van het leven.

Een belangrijk punt in de ontwikkeling van Exodus is het ontstaan van de strakke begeleidingsstructuur. Er zijn duidelijke huisregels en omgangsregels vastgesteld waar de bewoners aan moeten voldoen. Soft- en harddrugs en alcohol zijn absoluut verboden. Op het niet naleven van een huisregel, omgangsregel of afspraak zijn sancties gesteld in de vorm van gele kaarten. Bij 10 gele kaarten heeft de bewoner een rode kaart en wordt de begeleiding afgesloten en zal de bewoner het huis moeten verlaten. Een bewoner krijgt een gele kaart voor het niet naleven van afspraken, voor gebruik van verdovende middelen, voor terugval in een delict. Dit is nader uitgewerkt in een protocol dat de bewoner ook kent. Variaties hierop zijn 'taak- en werkstraffen' om te voorkomen dat bewoners op dezelfde punten te snel gele kaarten verzamelen en dreigen te worden uitgezet op specifieke leerpunten, zoals bijvoorbeeld te laat opstaan.

De kracht van geloven in mensen

Het begeleidingsprogramma van Exodus is zwaar voor de bewoners. Er wordt veel van hun motivatie en van hun inzet gevraagd. De strakke structuur is vaak moeilijk te aanvaarden. We zijn er echter van overtuigd dat deze strakke structuur noodzakelijk is om een nieuwe bedding te kunnen vinden. Heel belangrijk is daarbij in Exodus dat het voor de bewoners duidelijk moet zijn dat het niet gaat om de structuur als doel op zichzelf, maar dat het erom gaat dat de structuur stabiliteit biedt om iets op te kunnen bouwen. In het strak gestructureerde programma is bijzonder essentieel dat de begeleiders met grote betrokkenheid op de bewoners hun werk doen. Het gaat niet alleen om professionele begeleiding, maar het gaat om professionele begeleiding met het hart. Betrokkenheid op de bewoners en op hun levensperspectief is een essentiële grondhouding van de begeleiders. Juist die betrokkenheid van begeleiders en ook van vrijwilligers - daarover later meer - kan mensen blijven motiveren om vol te houden. Een bewoner zei eens in een interview: "ze geloven meer in je dan je in jezelf gelooft". Het vertrouwen dat anderen in een bewoner hebben is uitermate essentieel.

Concrete begeleidingsresultaten

Het begeleidingsprogramma van Exodus biedt voor de bewoners ook concrete resultaten.

Als de bewoner het huis verlaat, heeft hij huisvesting, werk en een begin gemaakt met nieuwe relaties. Mensen hebben zo grond onder de voeten waarop ze verder kunnen bouwen. Er is binding met de samenleving tot stand gekomen.

Om het samenhangend begeleidingsaanbod gericht op concrete resultaten te kunnen realiseren, heeft Exodus een breed netwerk opgebouwd, bestaande uit kerken en kerkelijke organisaties, werkgeversorganisaties, woningcorporaties, stichtingen en fondsen. Zo worden doelstelling 1 van Exodus (persoonlijke begeleiding) en doelstelling 2 (het scheppen van maatschappelijke kansen) met elkaar verbonden.

Wie komen er voor het project in aanmerking? Intakecriteria

Wie komen er voor deelname aan het Exodusprogramma in aanmerking?

Iedereen tussen de 18 en 65 jaar met concrete leervragen met betrekking tot de terugkeer naar de samenleving kan voor Exodus in aanmerking komen. Er moet dus geresocialiseerd kunnen worden. Contra-indicaties zijn recent of langdurig harddrug gebruik, psychiatrische stoornissen, zwerfverleden en motivatiegebrek.

Vrijwilligers

De begeleiding in de Exodushuizen wordt, zoals gezegd, gegeven door professionele begeleiders. Aan de Exodushuizen zijn ook vrijwilligers verbonden. Zij doen in overleg met de begeleiding werkzaamheden in de huizen, zoals activiteiten met bewoners, het samen optrekken met een bewoner, bijvoorbeeld naar een hulpverleningsorganisatie of een spannende activiteit.

Er is binnen Exodus ook een afdeling die ex-gedetineerden die na de detentie op zichzelf gaan wonen begeleidt met vrijwilligers. Ook daarbij is de achtergrond dat veel mensen na hun detentie een steuntje in de rug nodig kunnen hebben om op zichzelf te kunnen wonen.

Dat steuntje in de rug kan van alles in houden: het meegaan naar de Sociale Dienst of het arbeidsbureau, het samen iets ondernemen, bijvoorbeeld op het gebied van ontspanning of sport, praktische hulp bij het inrichten van een huis, of er zomaar voor iemand zijn voor een gesprek over de alledaagse dingen van het leven.

Deze vrijwilligerscontacten die Exodus biedt zijn altijd aan een bepaalde termijn gebonden. Ze kunnen daarna weer worden verlengd. Het zijn dus geen open-eind contacten. De bedoeling er van is dat mensen worden geholpen weer op zichzelf te staan en een eigen contactenpatroon op te bouwen.

In de Exodushuizen en bij de begeleiding van ex-gedetineerden die op zichzelf wonen zijn vrijwilligers actief.

Professionele begeleiding verankerd de samenleving

Vanaf het begin is Exodus verbonden geweest met de kerken. Dat heeft voor Exodus grote betekenis gehad. Zo heeft Exodus grote naamsbekendheid gekregen en er zijn er vele groepen en gemeenschappen in het land bij betrokken. Dat biedt financiële mogelijkheden, maar vooral ook geeft het bezieling en dragende grond onder het werk, zowel voor de mensen die er wonen als voor de mensen die er werken.

Zo is in de ontwikkeling van Exodus als vanzelf de visie gegroeid dat professionele begeleiding van gedetineerden en ex-gedetineerden verworteld moet zijn in samenlevingsverbanden. Want het gaat bij reïntegratie niet alleen om de ex-gedetineerde, maar ook om de samenleving zelf.

Organisatie

Inmiddels zijn er negen Exodushuizen in Nederland, waarvan één huis speciaal voor de begeleiding van vrouwen. Er zijn nog 3 à 4 huizen in voorbereiding.

De organisatiestructuur van Exodus is dat ieder huis ter plaatse een eigen stichting heeft met een stichtingsbestuur. Dit om de inbedding ter plaatse optimaal te realiseren.

De Exodushuizen zijn aangesloten bij en vormen gezamenlijk het bestuur van de Stichting Exodus Nederland. De Stichting Exodus Nederland is een facilitaire stichting en doet zaken die een meerwaarde betekenen voor de huizen afzonderlijk, zoals financiële administratie, beheer van een cliëntvolgsysteem, ontwikkeling van het begeleidingsprogramma, onderzoek naar de resultaten van de begeleiding, kwaliteitsbeleid, opleidingen, toeleiding van ex-gedetineerden naar de huizen.

Financiering

De financiering van Exodus is vanaf het begin een kwetsbaar punt geweest. In het begin kwam de financiering voornamelijk vanuit particulieren, kerken, stichtingen en fondsen. In de loop van de jaren is er ook overheidsfinanciering gekomen.

Er zijn huizen die een bijdrage ontvangen van de plaatselijke overheid.

De laatste jaren is er ook financiering van de rijksoverheid. In de eerste plaats betreft dit bewonersplaatsen die worden ingekocht ten behoeve van de zogenaamde penitentiaire programma's in Nederland (gedetineerden die in de laatste fase van hun detentie onder voorwaarden in een project buiten de gevangenis mogen verblijven). In de tweede plaats wordt de helft van de plaatsen (bestemd voor ex-gedetineerden) gefinancierd uit een subsidie door het Ministerie van Justitie.

Begeleidingsresultaten

Over de begeleidingsresultaten van alle Exodushuizen zijn geen actuele gegevens bekend.

Er wordt een onderzoek voorbereid door de Universiteit van Groningen.

Een aantal jaren geleden is een onderzoek gedaan naar de begeleidingsresultaten van de Stichting Exodus Den Haag, het moederproject van Exodus. Uit dat onderzoek kwam dat 70 à 75% van degenen die het begeleidingsprogramma van Exodus afmaken over een aantal jaren gemeten niet meer recidiveren. Dat is het spiegelbeeld van het recidivepercentage.

Moelijkheden en knelpunten bij de ontwikkeling van Exodus

Exodus is een project dat stáát in Nederland. Het heeft een groot bereik en een landelijke bekendheid. De ontwikkeling van Exodus is echter niet zonder slag of stoot gegaan.

Moelijkheden en knelpunten moesten overwonnen worden. Ik noem er een aantal.

1. De financiering. Exodus werd in het begin vooral gefinancierd door particulieren, kerken en fondsen. Het begeleiden van een doelgroep met een complexe problematiek vraagt een intensieve personeelsinzet en dus om een sterke structurele financiering. Het is moeilijk om die te realiseren. We zijn daar wel verder mee gekomen, zij het dat de overheidsfinanciering nog niet echt structureel is. Bij de financiering wordt altijd de vraag gesteld wat de resultaten zijn. Het is moeilijk om met een doelgroep met een dergelijke complexe problematiek klinkende resultaten te boeken.
2. De ontwikkeling van het begeleidingsprogramma. We hebben er jaren over gedaan om een begeleidingsprogramma te ontwikkelen dat goed aansluit bij de problematiek van de doelgroep.
3. Een derde punt dat voortdurend aandacht heeft gevraagd en nog vraagt is de instroom van de ex-gedetineerden in de Exodushuizen. Het blijkt in de praktijk aan de ene kant altijd moeilijk om alle Exodushuizen geheel gevuld te krijgen, terwijl we aan de andere kant weten dat velen voor deze begeleiding in aanmerking komen. Soortgelijke projecten in Nederland hebben dezelfde problemen. Het gaat daarbij om de vraag hoe de nazorg goed kan aansluiten bij de detentie.

4. Het blijft een punt van grote aandacht om goede medewerkers te vinden, zowel in management als voor de functie van begeleider. Dit werk vraagt veel van mensen in deskundigheid en motivatie. We zijn gaan inzien dat het bij het investeren in de doelgroep van even groot belang is te investeren in medewerkers.

Dames en heren,

Kort geleden ontmoette ik in Den Haag een jonge vrouw, genaamd Anja. Ze is getrouwd met één van de eerste bewoners van het Exodushuis in Den Haag, Klaas geheten. Klaas kwam in Exodus omdat hij voor zijn kind wilde gaan zorgen. De moeder van zijn zoontje, van wie hij gescheiden was, was aan een overdosis drugs overleden. Klaas was ook aan de drugs, en zat diep in de criminaliteit. De toekomst van zijn kind bepaalde hem bij zijn eigen toekomst. Hij koos ervoor om de criminaliteit en zijn verslaving achter zich te laten, en hij kwam in Exodus wonen. Anja was daar vrijwilligster. Ze kregen een relatie met elkaar en ze gingen samen voor de kleine jongen Ricardo zorgen.

Later kregen ze ook samen een kind.

Toen ik Anja kort geleden tegenkwam in Den Haag, was het alweer bijna 15 jaar geleden. Ik vroeg hoe het met ze ging. Het gaat goed met ons, zei ze, en met de kinderen. En Klaas heeft nog steeds werk als vrachtwagenchauffeur.

En ik dacht: wat hebben we in de begeleiding allemaal met Klaas meegemaakt. Want het ging ook in zijn begeleiding met vallen en opstaan. Maar wat zinvol is het geweest dat we in elkaar zijn blijven geloven.

Vijftien jaar na dato. Het is mogelijk gebleken om je uit de vicieuze te bevrijden en je te binden aan je kind en je vrouw en aan de samenleving.

Mijn ervaringen in Exodus hebben mij geleerd dat het voor gedetineerden heel moeilijk is een nieuwe levensweg op te bouwen, maar het kan wel. Door te investeren in mensen en door mensen te stimuleren te investeren in zichzelf, kan de criminaliteitspiraal worden doorbroken.

Investeren in mensen is denk ik de beste criminaliteitspreventie.

Ik hoop u vanmorgen iets over de bijdrage van Exodus aan deze criminaliteitspreventie te hebben laten zien.

Ik dank u voor uw aandacht.